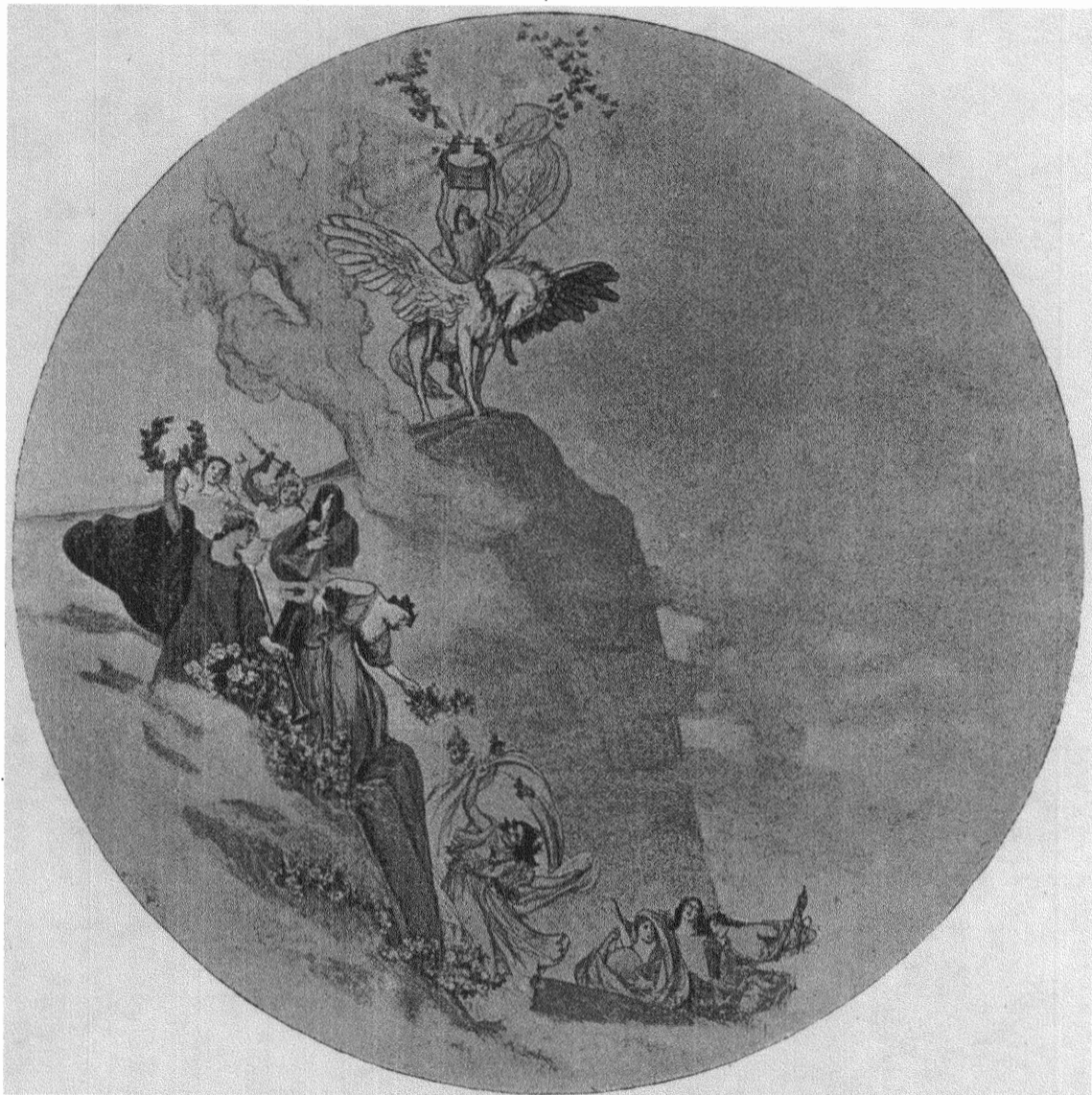

Morgonbris

17. Maj.
1919
Majnummer.

Pris 25 öre.

Julius Kronberg: APOLLO.

Min duva lill'!

Nu tänder drottning Natt för oss
sin månelampas silversken.

Var bölja bär ett stjärneblöss
var blomma fått en ädelsten.

Jag vet ett bo — det hör oss till —
där doftar vildros, susar lind,
och svalkan smeker hult din kind —
Kom, kom, min duva lill'!

Fast jag är träl i mödans gård
ej finns en kung så rik i sinn.
Var dag är smyckad med en bård
av lyckoblost, ty du är min.

För Morgonbris av *Maria Sandel*.

Den tro, som dig mitt hjärta bär,
min kärlek jag dig viska vill,
ditt blonda huvud ömt mig när —
Kom, kom, min duva lill'!

Hur blek din kind! Och handen kall!
Du matat dagen lång med lin
och bländvit väv en glupsk maskin;
men nu är dagens möda all.

Och slut dig tätt mitt hjärta till
och dröm med mig om sälla år
vid hård där lyckans solsken rår!
Kom, kom, min duva lill'!

Vad än för mig i livets hamn
av väl och ve är gömt ej bryr
mig mer än maskrosfjun, som flyr,
blott du är lycklig i min famn.

En pärla är var stund, så kort,
i ljuset från din blick, så spill
från kärlekskeden ingen bort. —
Kom, kom, min duva lill'!

Socialistiska utopier i forntiden.

För Morgonbris av Erik Hedén.

I.

Socialismen är den enda politiska riktning, som skapat några utopier. Den ensam har ett framtidsmål, ett ideal, som den söker att i enskildheter åskådliggöra. Samtidigt är socialismen den enda riktning, som har en materialistisk historieuppfattning. Den är alltså på en gång mer idealistisk och mer materialistisk än vare sig konservatismen eller liberalismen.

Denna socialismens dubbla karaktär är lättförklarlig. Socialismen är de fattigas parti. De fattiga känna starkast brödbekymrens tryck, det materiella trycket. Alltså måste de i ovanlig grad få blicken öppen för de materiella krafternas betydelse. Men samtidigt är det givetvis just de fattiga, som mest långtansfullt rikta blicken mot framtiden, mot idealens land. De måste därför bliva mest mottagliga för idealismens förkunnelser. Dessutom är det faktiskt så, att socialismen, just därför att den är de fattigas parti, lyckats draga till sig en rad stora kulturbärare med ovanlig makt att förstå, tolka och skildra både det materiella och det ideella.

Av de båda riktningar, som alltså finnas inom socialismen, är, märkligt nog, den ideella äldst. Ideell vart socialismen i samma stund som den skapades. Den skapades på 400-talet f. Kr. i Hellas. Den är alltså en gammal skapelse grundfästad långt nere i forntiden. Den är vidare en hellenisk skapelse. Den präglas redan från början av de två drag, som i Hellas uppträtt skarpare utpräglade och innerligare förenade än å någon annan ort och tid i världshistorien: det obändiga frihetsinnet och förkärleken för statens makt. Den skapades i Hellas' kulturella och på 400-talet även materiella huvudstad, Athen.

Aldrig någonsin i världen har ett så sjudande rikt ekonomiskt, politiskt, konstnärligt och ideellt liv varit sammanträngt på en så liten plats och en så kort tid som då i Athen. Dagens lösen var framåt! — framåt under brottning och strid. Athen låg i ständiga krig mot yttre fiender. Hellas var ju splittat i en mängd små och ett par större stater, och dessa slet in kort ut sig och hela den helleniska friheten genom

ändlösa fejder. Men även inom Athen bröto sig skarpa motsättningar, mellan gammalt och nytt, mellan folk och förnåma, mellan eftertänksamhet och överdåd, mellan enfaldigt troende religiositet och modern upplysning. Ur denna brytning framgick socialismen.

Det fanns i Athen ett demokratiskt och ett aristokratiskt parti. Det förra hade lyckats genomföra demokratin: en utsträckning, som icke blott för den tiden var fullständigt underbar utan ock överträffat allt vad mänskligheten sedan — även i våra dagar — mäktat. I 400-talets Athen styrde folket, om någonsin, sig självt. Folkförsamlingen var faktiskt allsmäktig. Det finns ingen kung, icke heller någon president, ja, ej ens någon verklig regering. Det fanns ingen byråkrati; ämbetsmännen valdes direkt av folket och blott på ett år. Det fanns intet särskilt militärstånd, ingen militarism trots alla krig. Det fanns intet särskilt prästestånd. Det fanns inga adelsprivilegier. De rika höllos strängt efter. För de breda lagrens materiella välfärd sörjdes på flera sätt. Män ur de djupa leden var det mest som sutto i domstolarna. Varje medborgare, som ville, kunde ej blott deltaga i folkförsamlingen — någon av valda ombud sammansatt riksdag fanns icke — utan ock med lätthet erhålla något förtroendeuppdrag.

Denna enastående djärva och följdriktiga demokrati bidrog tydligen i hög grad till folkandens lyftning och kulturens frodiga växt. Likväl utvecklade sig just under 400-talet i den athenska demokratin en anda av trängsinne och själviskhet, en från och medveten maktfilosofi. Ej blott slaverna och främlingarna förnekades alla medborgerliga rättigheter. Även kvinnorna höllos nere i underdånighet och okunnighet. De misshandlades icke på något sätt, ej heller instängdes de som turkinnorna. Men de höllos strängt till de husliga sysslorna. De fingo ej styra sig själva under ansvar. De invigdes ej i människans andliga intressen. Detta var desto mer kännbart, som Hellas' kvinnor visst icke saknade känsla för sitt människovärde och i enstaka fall, då de fingo lov, røjde stor kulturmöjlighet. I det konservativa, strängt disciplinerade, fåtalsstyrda Sparta intogo ock

kvinnorna en friare och mera aktad ställning än i det moderna, fria och demokratiska Athen.

Samtidigt var den athenska demokratin gammaldags trängsint i religiösa ting. Framförallt var den imperialistisk och krigslysten. Denna dess krigslust, som icke det minsta skydde helleniska broderkrig, störtade slutligen, parad som den var med överdåd och brist på eftertanke, staten i fördärvet. Athen gav sig i krig med Sparta, och trots lysande tapperhet låg det efter nära 30 års fejder under i striden mot denna efterblivna bondestat, miste sin storhet och sin plats som Hellas' ledarinna.

Demokratin erbjöd alltså, trots sin nyskapande djärvhet och kulturella glans, en tacksam skottavla för det konservativa partiets kritik. Detta parti var avgjort böjt för fåvälde. Det ville i möjligaste mån inskränka folkets självstyrelse. I religiöst avseende var det fientligt stämt mot det rena fritänkeriet, men delvis böjt för religiös reformation, för en renare religiositet. Märkligt nog var det fredligare än demokratin. Det var avgjort ovilligt för krig mot Sparta. Vidare var det påfallande vänligt mot kvinnans frigörelse. Det är, kan man säga, det konservativa partiet i Athen som skapat kvinnorösträttsrörelsen. Ty den började i 400-talets Athen, denna rörelse, som nu, först nu, efter 2 1/2 årtusen triumferat.

Det var också märkvärdigt nog detta konservativa parti i Athen som skapade socialismen. Det skapade den först i utopisk form.

De båda partierna kämpade ej blott från talarstolarna mot varandra. De hade också, trots bristen på tidningar, en annan förträfflig agitationsplattform: scenen, lustspelsscenen. Det athenska lustspelet under 400-talet är en av världslitteraturens underbaraste skapelser: det var på en gång härligt dikt, ilsken polemik och munter förlustelse. Det ersatte ej blott vårt lustspel i alla dess former utan ock våra revyer och vår tidningspress. Det behandlade ivrigt och, trots den skämtsamma formen, lidelsefullt allvarligt dagens idéer och strider. Märkligt nog stod det attiska lustspelet, fast dess publik var så utpräglad demokratisk,

alldeles övervägande i det konservativa partiets tjänst.

Vidare var det attiska lustspelet mycket böjt för utopier. Man brukade emellertid helst förlägga dessa utopier till forntiden. Man brukade skildra den gyllene svunna tid då människan levde i frid och överflöd, då

där flög kramsfågel, härligt stekt och kryddad väl:
ens mun den sökte att den måtte slukad bli.

Men en genialisk diktare fann det bättre att förlägga utopien till sameller framtiden. Det var "sånggudinnornas självsvåldige gunstling" Aristophanes, en av alla tiders oförskämdaste, oanständigaste, fantasirikaste och klarsyntaste författare. Cyniker i formen var han i hjärtat idealist. Framförallt var han kvinnornas riddare. Han förtjänar första, fast möjligen ej främsta, platsen i kvinnorösträttsrörelsens minnesgalleri. Han låter kvinnorna förverkliga sin tänkarfantasis utopier.

Han låter dem först och främst förverkliga fredens utopi. I sitt skådespel *Lysistrate* låter han kvinnorna ledsna på det ändlösa kriget mellan Athen och Sparta. De tillgripa ett radikalmedel för att få en ände därpå. De förklara för männen: vilja ni inte göra slut på kriget, så blir det slut på kärleken! De lämna hemmen och barrikadera sig på borgen i Athen. Snart komma männen en efter en och börja parlamentera. Kvinnorna äro svaga och lättlurade, men deras ledarinna *Lysistrate* håller ihop dem med järnhand. Så kapitulera männen fullständigt, athenare och spartaner falla i varandras armar, och det hela slutar med en stor fredsfest till kvinnornas ära.

I ett annat skådespel *Ekklesiazusai* eller *Kvinnofolkförsamlingen* låter han kvinnorna ledsna på statens ekonomiska vanstyre. De taga alltså makten i sin hand — och införa socialismen. Fullständig samegendom skall råda. Behöver man något, är det bara att gå och taga det i statens magasin. Idealiskt är icke precis det så skapade samhället. Det lägger hela arbetet på slavarne och låter de fria medborgarna lata sig. Till en stor del är ock denna framtidsbild uppsluppet skoj. Särskilt den kvinnogemenskap, som med största möjliga följdriktighet införes i det nya samhället bjuder Aristophanes osminkade humor alltför lockande tillfällen till skämt för att han skulle kunna försaka dem. Trots detta kan styckets kommunistiska utopier i sina huvuddrag vara

allvarligt menad. Dock en verkligt genomtänkt socialistisk framtidsplan kunde endast skapas av en man, som var ej mindre genialisk men mer allvarligt lagd än Aristophanes — av den antika världens störste filosof Platon.

Omkring valen.

Ett moln upphör att vara moln när det fallit till jorden som regn, är en av de gamla sanningarna. Och ett mål upphör att vara ett mål när det är uppnått. Men det kan bli ett medel mot nya mål.

Så med den allmänna rösträtten.

För första gången här hos oss ha vi alltså rätt till såväl de kommunala representationerna som landstingen på den allmänna och lika rösträtts grund. Resultatet blev en absolut vänsterseger, ett säkerställande av demokrati i landet. Procentalet av i valen deltagande kvinnor har ännu ej kunnat anges. Men vi ha anledning tro, att det varit så stort man över huvud kan begära. Ty isynnerhet bland arbetarkvinnorna är säkert mycken försummelse att konstatera ifråga om agitationen bland dem. Våra egna partitidningar t. ex. kunna möjligen ta åt sig en del av denna erinran. Rent procentuellt ha de väl också själva bra litet intresserat sig för de stora livsfrågorna. Det är ej heller nödvändigt. Låt oss vackert börja med de små — de räcka till! Och granska vi dem väl, bli de stora nog. Tankens osynliga seger över världen slår säkert icke fel. Men under tiden behöver alla praktiska frågor prövas och lösas där så kan ske.

Ej är det värt att göra oss några svindlande förhoppningar på att nu i ett tag skall det bli ett himmelrike på jorden, därför att vi fått in några av de våra i stadsfullmäktige och landsting. De ha först åtskilligt att lära. Och det de ha att ge behöver väl också sin mognad även om det är barn av god insikt eller bitter erfarenhet.

Det har framhållits så mycket och länge, att det finns så många områden där kvinnan ej kan nå mannen. Detta argument har hittills varit fullkomligt värdelöst, eftersom det hittills aldrig varit fri och jämn tävlan. Men visst är, att det funnits många områden, där männen ej velat följa kvinnorna i deras rättsanspråk. Man behöver bara nämna ett område: lika lön för lika arbete, för att stora grupper av kvinnor skola bittert erinra sig mången liden oförrätt.

Men vad än våra kvinnor i sina ofentliga värv, nu och när de komma in i den aktiva politiken, ha att vrida rätt igen — måtte de kunna undgå de alltför bryska partimetoderna och ändå behålla balans och jämvikt! Ingen vet var skon klämmer som ej har den på, men det förefaller som behövde vi lite salt i surdägen, och vad hindrar kvinnorna att, obundna av tradition och korruption, bli detta salt.

Åtta timmars-dagen.

Åter skola vi samlas till vår 1:stamajdemonstration. Många, som gått i leden, yngre och äldre, ha väl inte alltid så strikt haft i tankarna, då de vandrat framåt, att de demonstrerat för ett särskilt krav.

Och ändock har det legat där i sinnet. Det har dallrat i luften omkring en, att det varit för en ny tid med ljusare livsyn, som man länkat sig samman med de övriga och vandrat framåt — framåt. Hur har inte under alla dessa år böljan stigit och fallit. Moln hopat sig och skynt solen, skingrat sig och låtit oss känna vårvindar friska. I år ha vi med särskild andakt närmat oss 1:sta maj.

Skulle vi i år få fira 1:sta maj? Skulle det vara möjligt att vi till dess fått 8-timmarsdagen genomförd? Till 1:sta maj få vi inget beslut därpå, det veta vi. Och hur första kammaren kommer att ställa sig när frågan ligger på bordet det kunna vi förstå av motionen och deklARATIONERNA från arbetsgivarehåll.

För oss betyder det liv och hälsa och en liten smula mera livsglädje.

Det är på tiden att vi komma ifrån känslan av att vara arbetsmaskin, utan kunna komma att känna oss som arbetsmänniska. Det är mycket, som ligger framför oss av samhälleliga uppgifter, till detta skola vi dana oss.

I varje sinne känns det som piskslag mot vår människorätt inför denna frågas tänkbara förfuskning eller avslag.

Vår samling gäller — tänk därpå alla unga och gamla, kvinnor och män: Fram för åttatimmarsarbetsdagen! S. W.

Livets anlete har många skiftningar. Det uttryck vi mest sällan se är glädjens, lyckans. Oftare se vi då sorgens, smärtans. Men det vi mest möter är bitterhetens, hopplöshetens, eller i bästa fall resignationens ödsliga drag. Glädjen är vacker, lyckan är skön, sorgen är något mer ändå, men bitterhetens, ledans och slöhetens ansikte är tarvligt och fult.

Vilken uppgift för en Messias, som aldrig kommer, att med fast men varsam hand stryka ut allt fult och förgrämt ur detta livets anlete. Men en Messias måste det till att nå alla dess rynkors orsaker på en gång. Och medan vi vänta på undret få vi försöka själva, så gott det går, utplåna från jorden all fulhets moder: fattigdomen, den hårda kampen för tillvaron. Ty fattigdomen är oskön och utan allgratie. Och det är just skönhet över tillvaron vi framförallt behöva — och det är den vi måste lära människorna att törsta efter. Skönhet i smått och stort — utan detta behov bygga de förgäves, som bygga på ett nytt samhälle med relativ lycka åt alla.

J. S. O n.

Anna Carlsson.

Stockholm.

Elin Lindley.

Stockholm.

Anna Lindhagen.

Hanna Grönvall.

Stockholm.

Helena Stålander.

Stockholm.

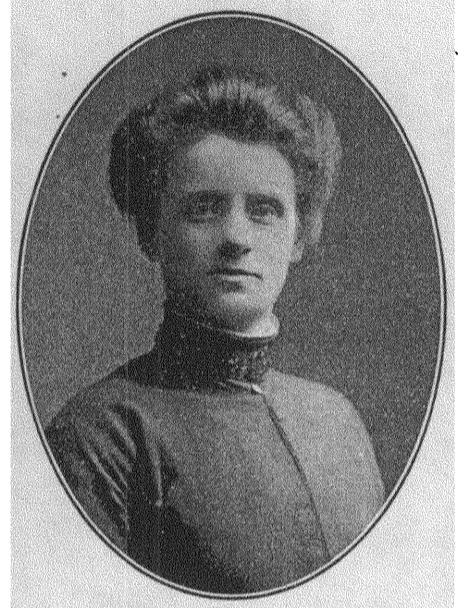
Nelly Thüring.

Göteborg.

Ruth Gustafson.

Stockholm.

Agnes Söderquist.

Västerås.

Anna Johansson.

Stockholm.

Anna Magnusson.

Vänersborg.

Josefina Lindberg.

Vänersborg.

Gertrud Månsson.

Stockholm.

Våra kvinnliga stadsfullmäktige.

Några insända namn och data.

Alingsås. Maria Leidzén.

Djursholm. Amanda Ekström, född 1883.

Djursholms Danderyd. Helena Kristina Söderberg, född 1872.

Göteborg. Nelly Thüring; Augusta Nilsson, född 1868, sömmerska, tillhört fackfören. sedan 1904, soc.-dem. kv.-klubben sedan 1905; Therese Sjöberg, född 1878, medl. av kv.-klubben sedan 1913, kv.-gillets kassör sedan 1912.

Halmstad. Anna' Rex, Emilia Johansson och Anny Bengtsson.

Höganäs. Kommunalfullmäktige: Mathilda Svensson; Kristin Engström. Municipalfullmäktige: Hulda Persson; Helena Olsson.

Karlstad. Alma Norsell; Hulda Flood; Sofia Elofsson.

Linköping. Hulda Nyman; Anna Tilly.

St. Köpinge. Kommunalfullmäktige: Johanna Hellborg. Om henne skriver en manlig meddelare till Morgonbris: En vitt beläst samt fint bildad kvinna, som i främsta rummet kommer att offra sina krafter för de med-

människor, som av en eller annan anledning kommit på livets skuggsida.

Nyköping. Mathilda Olsson, medl. av livsmedelsnämnden, mångårig ledamot i Konsumtionsföreningens styrelse, ordf. i kvinnoklubben.

Norrköping. Hilma Öhman; Mimmi Gyllander; Ellen Cederstrand.

Snöstorp (Halland). Kommunalfullmäktige: Emma Olsson; Emmy Nord.

Sköns södra distr. Kommunalfullmäktige: Frida Höckert.

Maria Leidzén.
Alingsås.

H. Kristina Söderberg.
Danderyd.

Amanda Ekström.
Djursholm.

Frida Höckert.
Tunadal.

Therese Sjöberg.
Göteborg.

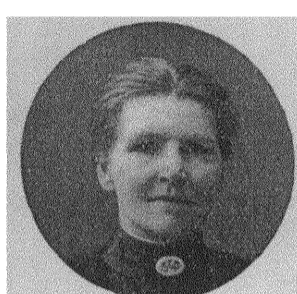
Augusta Nilsson.
Göteborg.

Mathilda Svensson.
Höganäs.

Kerstin Engström.
Höganäs.

Helena Olsson.
Höganäs.

Hulda Persson.
Höganäs.

Anna Rex.
Halmstad.

Emilia Johansson.
Halmstad.

Johanna Hellborg.
Köpingebro.

Anny Bengtsson.
Halmstad.

Anna Tilly.
Linköping.

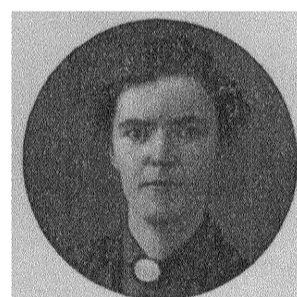
Hulda Nyman.
Linköping.

Mathilda Olsson.
Nyköping.

Frida Trankvist.
Ljungby.

Hilma Öhman.
Norrköping.

Anna Hillerström.
Norrköping.

Ellen Cederstrand.
Norrköping.

Minna Gyllander.
Norrköping.

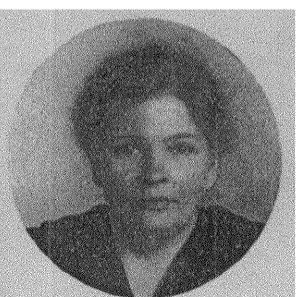
Selma Andersson.
Surahammar.

Elin Levén.
Spånga.

Gerda Bergstrand.
Spånga.

Berta Linde.
Spånga.

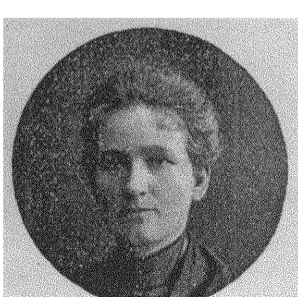
Hildur Nyström.
Surahammar.

Emma Thor.
Sandarne.

Anna Hansson.
Trälleborg.

Olivia Nordgren.
Trälleborg.

En belgisk märkeskvinna.

För Morgonbris av Marika Stjernstedt.

Jag vet inte om fru Juliette Carton de Wiart hittills varit omskriven i svensk press; det borde väl vara sannolikt, fastän jag icke sett det någonstans, annat än i notisform, då den svenska allmänheten på sin tid fick vetskap om att belgiske justitieministern Carton de Wiarts hustru av den tyske kommandanten i Bryssel blivit ådömd 3 1/2 månaders fängelse — närmare bestämt i maj 1915.

Det är i varje fall inte för sent ännu att berätta litet om denna belgiska märkeskvinna, en föregångerska till Edith Cawell på "brottets" bana (sett med tyska erövrarens ögon!), men där historiens slut lyckligtvis icke blivit tragiskt.

När belgiska regeringen vid tiden för den tyska invasionen 1914 lämnade landet, för att på främmande botten, trots ockupationen, fortsätta att officiellt representera detta och dess nationella obrutenhet, stannade justitieministern fru kvar i Bryssel med sina sex barn, av vilka det minsta då ej var mer än årsgammalt. Fru Carton de Wiart, som före kriget varit socialt starkt verksam, särskilt i frågor om barnuppföstran, barnstolar o. d., ansåg sig genom att stanna kvar på sin post göra den bästa och nyttigaste insatsen. Hon kände och förstod genast att stadens innevånare genom den tyska ockupationen skulle komma i en prekär ställning, och att alla krafter, ägnade att sammanföra, hjälpa och hålla modet uppe, voro nödvändiga. Att hon därigenom själv kom i en svår ställning, givetvis alldeles särskilt bevakad, berövad varje möjlighet, utom de hemligaste, att få underrättelse från sin man, var det minsta hon tänkte på. För många, särskilt de försvarsdugliga männen, kunde flykt ur landet betraktas som en plikt; för henne, med de uppgifter att fylla, hon betraktade som sina, blev plikten att stanna kvar.

Livet i Bryssel blev ej lätt. Två verksamhetsfärer härskade där, båda lika intensiva: den ena var den tyska bevakningen av allt och alla — man kallade ju hela staden, ja, hela landet, ett enda strängt tyskt fängelse — den andra var befolkningens oavbrutna, tysta, utåt osynliga kamp för att kringgå bevakningen, skaffa sig trovärdiga underrättelser utifrån världen, ej låta demoralisera sig. Dessa två strömningar och

deras oundvikliga sammanstötningar blevo själva kärnan av existensen i Bryssel, en existens som fru Carton de Wiart ej blott delade med alla, utan där hon stod i första stridslinjen.

Det gick så länge det gick — några månader... Den 22 maj 1915 avfördes fru Carton de Wiart till spinnhuset i Berlin för att där avtjäna tre månaders och två veckors fängelse. Domen tillkännagavs för Bryssels befolkning bland annat med dessa ord:

"Fru C. de W. har erkänt att hon i ett stort antal fall, så ofta hon kunnat och med förbigående av den tyska posten, har befordrat sina egna och andras

Juliette Carton de Wiart.

brev i Belgien över till andra sidan av den holländska gränsen. Hon har sålunda undandragit dessa brev vår granskning och gjort det möjligt att använda dem för spioneri och befordran av förbjudna nyheter (!). Hon har dessutom, enligt eget erkännande, utdelat förbjudna skrifter, ehuru hon mycket väl kände deras förolämpande innehåll."

De "förbjudna skrifterna" med det "förolämpande" innehållet utgjordes av kardinal Merciers bekanta herdabrev, bl. a. översatt till svenska (Svenska Andelsförlaget, om jag ej missminner mig), och även hos oss beundrat för dess högsinta anda av alla dem, som läst det.

När fru C. de W. avtjänat sitt fängelsestraff, oavkortat, tilläts hon lämna Tyskland över Schweiz, men icke återvända till Bryssel. På ett eller annat

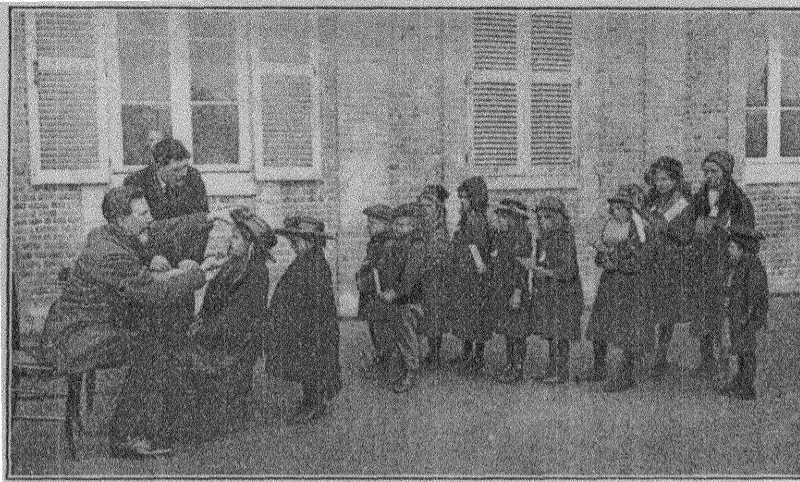
vis fick hon emellertid sina barn till sig och begav sig till Le Hâvre i Frankrike, den stad dit den belgiska regeringens säte provisoriskt förlagts, och där hon alltså äntligen återförenades med sin man — dock ingalunda för att därmed vila på sina lagrar, utan ögonblickligen gripande sig an med ny verksamhet: vården av hemlösa belgiska barn.

När jag vid min resa till Frankrike 1917 passerade Le Hâvre försummade jag naturligtvis inte att uppsöka fru Carton de Wiart, till vilken jag hade introduktioner från en gemensam vän. Det var mig särskilt kärt att få säga henne hur Belgiens sak väckt sympatier hos oss, hur man i ringa mån sökt bringa någon hjälp åt de olyckliga ut-sugna innevånarna där, och hur till sist också hennes eget öde av många hos oss följts med intresse och deltagande.

Jag fann fru Carton de Wiart i den förtjusande förstad till Le Hâvre, Sainte-Adresse, en liten badort, där samtliga de belgiska ministrarna i ett villaartat, idylliskt hotell slagit sig ned och bildat en slags familistär. Var och en hade där sina egna rum, och så samlades man i gemensamt sällskapsrum eller, vid måltidstimmarna, i den gemensamma matsalen, där varje ministerfamilj hade sitt bord och vid detta kunde taga emot sina egna gäster, i all enkelhet.

Hur de andra ministerfruarna bodde, vet jag ej. Men att madame Carton de Wiarts arbetsrum närmast liknade ett strängt anlitat ämbetsverk konstaterade jag snart. Till besökarens ära sade hon emellertid ifrån till sin sekreterare, att hon nu på en stund inte skulle få träffas, tog därpå upp en präktig stickstrumpa och började snabbt sätta i en häl, medan vårt samtal startade med mina frågor om fängelsetiden i Berlin.

— Ja, det var ju kardinal Merciers herdabrev, som var det värsta, sade fru C. de W. — "Immer Mercier!" som tyskarna sade. Överallt träffade de på detta olycksaliga brev — och alltså även hos mig. Det blev, som ni vet, fängelse, cell, vatten och bröd och inte stort mer. Och litet nog av det lilla, som bjöds. Efter en månads tid fick jag lov att låta hämta mat åt mig på egen bekostnad, men jag nekade. Nej, ser ni, att skaffa tyska restauratörer förtjänster på mig, det kunde jag inte förmå mig till, och jag svalt ju ändå

Läkarundersökningen av de små sist anlända.

De minsta vid kolonien Malaise.

inte ihjäl, som ni ser! Det är en sak, som håller en uppe i dylika fall: trotset. Trots mot tyranni och orättvisa. Förunderligt vad det håller humöret vid makt! Och för övrigt fördrev jag tiden med översättningsarbete. Det finns ingenting, som är för svårt, om man bara frågar sig, icke hur man skall komma igenom det, utan varför man vill komma igenom det.

Jag sitter och ser, medan hon talar, på denna fullkomligt lugna, absolut beslutsamma, trots ännu icke fyllda fyrtio år alldeles vithåriga dam med det vänliga goda ansiktet, med stickstrumpan i händerna och med skrivbordet framför sig fullt av papper: dokument och namnlistor, brev, cirkulär, broschyrer och böcker — och jag tänker på, att just så nyktert samlade, så klart färdiga med vad de åsyfta, så enkelt och utan choser offervilliga måste de verkliga hjältinnorna vara.

Jag fann det ej alldeles smakfullt att, såsom skett nu i Sverge, göra sensationsdramatik av Edith Cawells minne, trots den uppenbara välmeningen. Men frestelsen var väl för en teaterman övermäktig... Arkebuseringen och dess romantiska skimmer lägger emellertid i verkligheten icke en enda tum till den ädla halten av Edith Cawells personlighet. Fru Carton de Wiart, alltjämt

levande, och föga lämpad som objekt till ett publikstycke, står å sin sida för mig, i sin gärning som maka och mor, som föregångskvinna i en massa frågor (bl. a. den prosaiska alkohollagstiftningen, där hon utsetts att deltaga i förberedelsearbetet), som rådgiverska och hjälp åt otaliga betryckta, som organisatör av en hel rad av kriget betingade verksamhetsfält, även hon i ledet av — hjältinnor. Vår bistra tids hjältinnor, sådana vi nu behöva dem.

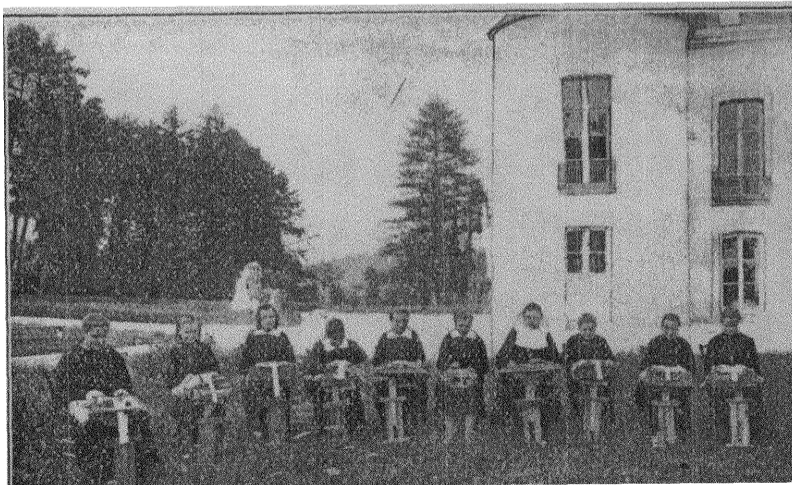
Några ord till sist om det av fru Carton de Wiarts verksamhetsfält, från vilket här meddelas några bilder, särskilt intressanta nu, tror jag, då frågan om s. k. krigsbarn vunnit brännande aktualitet hos oss.

Här i Sverge kunna vi öppna våra hem, eller skolor eller lantgårdar, för jämt precis det antal barn vi bekvämligen kunna, eller anse oss ha råd att hysa, och få vi sedan skörda den tack vi rättvisligen förtjänat. Men för det landsflyktiga Belgien gällde varken att räkna eller ha råd eller få tack: det var bara att strax taga emot alla barn, alla, som av de omilda vindarna, ofta på oberäknliga vägar, drevos samman, vilsna, förskrämda — ack, det första årets, de första årens krigsbarn! Det var bara att bereda dem plats och få pengarna att räcka, om

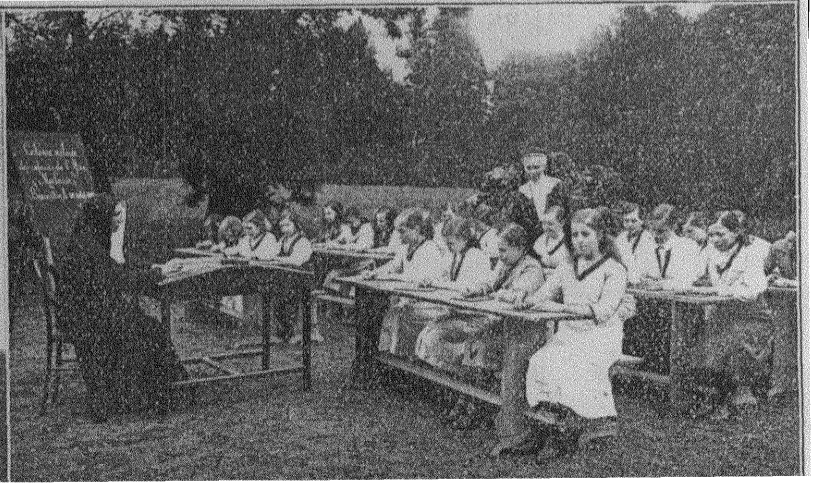
detta så skulle ske stick emot alla rimligheter.

En gång till exempel hade man lyckats få (eller hyrt) ett hotell för 600 barn. Inom tre dagar var allt ställt i ordning där, de små gästerna väntades mot kvällen. Så passerar ett fientligt aeroplan, av en händelse, ty platsen ligger naturligtvis ej inom den egentliga krigszonen, en bomb droppar ner — pang, alla hotellets fönsterrutor i kras. Det var bara att se glad ut ändå och, i väntan på svåråtkomlig glasmästare, genast ersätta hela härligheten med oljepapper; ty barnen fingo ej stå husvilla. Och av dylika och andra missöden är hela historien om organiserandet av de första krigsbarnens vård späckad.

Allt i de grundade barnkolonierna tillvaratages noga. Av tömda konservburkar får man bågare till barnen. Locken skrotas ner och säljas att betäcka en eller annan oberäknad kostnad. Av de urkokta köttbenen gör man bränsle under tvättgrytorna — "det luktar för illa att bränna i köken"! — Och pengar? Att få dem att räcka! En vänlig människa skriver till exempel och lovar att skänka kläder för 10,000 francs. Vilken misshushållning, färdiga kläder för 10,000 francs! Nej, skriver madame Carton de Wiart tillbaka,

Kolonien vid Saint Raër: Flickorna lära sig den traditionella spetssömnaden.

Kolonien Malaise: Friluftsskolan praktiseras i största möjliga utsträckning.

Signe Bergman 50 år.

En förgrundsfigur inom vår rösträttsrörelse behöver fröken Bergman ingen presentation. Blott några data: Bankkassör, tillbragt sina ungdomsår i England, tillhört rösträttsrörelsen sedan 1905, där hon innehaft de förnämsta förtroendeposterna tills hon för två år sedan, trött av arbete och missräkningar, drog sig tillbaka. Nu är väl hennes hjärtefråga snart i hamn och för det ha vi alla henne mycket att minnas. När segern är vunnen är annars snart kämparna glömda!

det ha vi inte råd till, var så innerligt snäll och sänd oss för 7,000 francs tyger och för 3,000 francs symaskiner. Då slippa vi först förlora tid på att göra alla ändringar för hand, vi få använda tiden till att sy nytt och bra åt var och en — och sedan ha vi de dyra symaskinerna kvar som ren vinst, tills nästa vänliga mecenat skänker tyg igen.

Fotografierna här äro tagna från olika barnkolonier, för vilka, till största flertalet, nunnor äro föreståndarinnor. Barnen härbärgeras och uppfostras — de helt föräldralösa komma väl att omhändertagas till vuxen ålder. Ensamt fru Carton de Wiarts verk är allt detta ju långtifrån, men hon är i mångt och mycket den ledande själen, ordföranden i kommittéer, initiativtager-skan till ständiga förbättringar. Kort sagt, och som redan sagts, en vår praktiska tids hjältinna — en bland många, många andra, därute i de krigförande länderna, helt visst, men huvudet ett stycke högre än flertalet genom sitt klara intellekt, sin organisatoriska kraft och sitt strålände, obrytliga mod.

Internationell kvinnokongress.

Den 5 maj samlas den första internationella kvinnokongressen efter kriget. Den skall bli i Bern i Schweiz. Som inbjudare står Internat. kvinnokommittén för varaktig fred, bildad i Haag 1915, under presidentskap av amerikanskau Jane Addams.

Sociallagstiftningen.

Med anledning av socialstyrelsens utlåtande angående åtgärder för enhetlig internationell lagstiftning på det sociala området ha Fredrika Bremerförbundet, Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt samt Svenska kvinnornas nationalförbund uppväktat regeringen med en skrivelse, vari framhålles beträffande arbetstidens längd och fördelning samt övriga skyddsbestämmelser, att särslagstiftning för kvinnan är ett tveeggat svärd, som icke utan tvingande skäl bör brukas.

För havande kvinnor och nyss blivna mödrar är den säkerligen nödvändig. För andra vuxna kvinnor bli däremot de fördelar en särslagstiftning medför ofta illusoriska genom de hinder för kvinnors anställning, som en dylik lagstiftning föranleder. Det nu gällande förbudet för kvinnligt nattarbete inom industrin har t. ex. drivit ut kvinnorna från det väl avlönade arbetet vid tidningstryckerierna och även på andra områden ha denna lags kategoriska bestämmelser visat sig vara till förfång för det kvinnliga arbetet. Under sådana förhållanden framstår det för de ifrågavarande kvinnoorganisationerna såsom en trängande nödvändighet, att den s. k. nattarbetslagen oförtövat underkastas en sådan omarbetning, att dess svåraste verkningar bli avlägsnade. Ytterligare utvidgning av särskild skyddslagstiftning för vuxna kvinnor bör icke komma till stånd. Allt tyder på att den allmänna regleringen av arbetstidens längd och placering kommer att gå så raskt framåt, att en särslagstiftning för kvinnor redan av detta skäl blir överflödig. I samband med ett utsträckt förbud för männens nattarbete inom industrin bör också det särskilda förbudet för kvinnligt nattarbete kunna upphävas.

Beträffande barn och minderåriga anse föreningarna däremot att för reglering av deras arbete särskild lagstiftning är av behovet påkallad.

Vidare betonas i skrivelsen det stora behovet av en internationell överenskommelse, som bestämmer att samma arbete betalas lika, vare sig det utföres av en kvinna eller av en man. En lägre löneskala för kvinnor leder till illojal konkurrens från deras sida gentemot männen och kan dessutom ge upphov till en farlig bitterhet hos kvinnorna. Rättvisa löner däremot äro ägnade att skapa trevnad och arbetsglädje samt ett gott och förtroendefullt samarbete mellan könen.

Föreningarna hemställa att dessa synpunkter måtte tagas i betraktande vid frågans behandling i vårt land och att vid denna behandling liksom sedermera även vid eventuellt samrådande mellan de nordiska länderna minst en sakkunnig kvinna måtte av regeringen utses såsom medlem i den korporation, som behandlar ärendet.

Våra kvinnliga stadfullmäktige.

(Forts. fr. sid. 4.)

Spånga. Gerda Bergstrand, ledamot av Spånga fattigvårdsstyrelse, tillhört kommunalfullmäktige sedan 1917, omvald nu för tvåårsperioden, kv.-klubbens ordf.; Berta Linde, född 1867; Elin Levén, född 1877, tillhört komm.-fullm. sedan 1917, omvald nu; i fattigvårdsstyrelsen; inspektris för fosterbarnsvården inom Spånga sedan 1912.

Söderhamn. Emma Thor, Lervik.

Trälleborg. Olivia Nordgren, född 1880, typograf 1894—1913, tillhör fortfarande Sv. Typografförbundet; medlem av Trälleborgs kvinnoklubb sedan 1908; medlem av styrelsen för Trälleborgs arb.-kommun 1913—1918; kommunens sekreterare 1915—1916; styrelsemedlem i Trälleborgs sjuk- och begravningskassa 1913—1918 och dess kassör under de senaste fem åren; ledamot av Trälleborgs stads livsmedelsnämnd sedan dess tillkomst och nämndens verkställande ledamot och expeditionsföreståndare sedan dec. 1916 och allt fortfarande; tjänstgjort som nämndens sekreterare tiden dec. 1916—nov. 1917; tillhör nämndens arbetsutskott; ledamot av pensionsnämnden sedan nov. 1913; medlem av kommittén för beklädnad av fattiga skolbarn sedan 1917; invald i styrelsen för "Gunborg och Frans Malmros silverbröllopsfond", vilken är avsedd att användas för uppförande av ett vilohem åt uttröttade mödrar; invaldes i stadsfullmäktige i dec. 1914 och tillhörde fullmäktige åren 1915—1918, men utslogs vid decembervalet i fjol genom en vänstersocialistisk manöver med spränglista; ånyo återbördad till stadsfullmäktige vid de nya valen i mars för en period av två år.

Anna Hansson, född 1880, anslöt sig till arbetarrörelsen genom Grov- o. Fabriksarb.-förb. 1898; var med och bildade Trälleborgs soc.-dem. kvinnoklubb 1906 och var dess första ordf.; styrelseledamot samt v. sekr. i arb.-kommunen 1916—1917; ledamot samt sekr. i arb.-kommunens bibliotek 1912—1917; kassör sedan 1915 i Nykterhetsfolkets sjuk- och begravningskassa, avd. 594; suppl. i pensionsnämnden sedan 1914; suppl. i hälsovårds- och barnvårdsnämnden; stadsfullm. 1917—1918; nyvald för fyra år.

Västerås. Agnes Söderquist, ledamot av pensionsnämnden, barnvårdsnämnden och suppl. i skolstyrelsen.

Vänersborg. Josefina Lindberg, född 1861, sömmerska, kom till samhället 1893, vald för två år.

Alma Magnusson, född 1874, strykerska; medlem av I. O. G. T. sedan 1889; innehaft de flesta förtroendeposterna inom sin loge; vald för fyra år.

Där uppgifterna äro knapphändiga eller inga alls beror detta på, att redaktionen saknat de erforderliga upplysningarna. Samma är förhållandet med de platser, som ej representeras med fotografi. Om sådana, jämte data, omedelbart insändas, skola de införas i juni-numret.

Obs.!

Redovisning av Morgonbris adresseras till Expeditionen, Upplandsgatan 85, IV. Rabatten är 20 procent å bruttosumman.

En interiör ur livet.

Scen: en domsal med den vanliga inredningen. Stockholms rådhusrätt i det nådens år 1918. Domaren i högsätet med rättens bisittare en på vardera sidan. Nedanför på vänstra sidan en pulpet — åklagarens. På högra sidan en annan — försvarsadvokatens. Framför domaren står en blek och mager liten kvinna på omkring 35 år. Hennes insjunkna bröst förräder lungdot eller något ditåt. Hennes röda händer visa spår av tungt arbete, hennes pannas många fåror av svåra bekymmer och den böjda gestalten fullkomnar det hela, med en bild av undergivenhet — slavens.

Vad har hon gjort, icke kan väl en sådan svag liten stackare göra något ont! Ingens ansikte förräder någon barmhärtighet. Alla stränga och omutliga för alla yttre intryck, domaren, bisittarna och åhörarna nere i bänset.

Förhöret börjar. Hon får redogöra för sina levnadsomständigheter. Hennes stämma — knappast hörbar, så svag är den — litet darande i början, vinner slutligen mera fasthet. Låt oss lyssna till hennes historia.

Hon föddes av aktade om också fattiga föräldrar. Vid tretton års ålder måste hon lämna hemmet och började då arbeta som tjänarinna. I fem år slavade hon för liten lön. Sedan lärde hon sig silverpolering och när hon fyllde aderton år fick hon plats som silverpolerska vid en större guldsmedsfirma. Detta gav något mera förtjänst och hon hade sitt livsuppehälle. När hon blev nitton år blev hon bekant med sin man. Det blev den vanliga historien — ett barn. De flyttade samman och när den lille var ett år gammal så gifte de sig. I början var mannen skötsam, men spriten, som har skövat så många hem, gick slutligen också här sitt segertåg. Med åren ökades barnskaran och med detta fattigdomen.

De bodde i en av våra förstäder. I ett rum och kök hade åtta människor trängt ihop sig. Hon och mannen, fyra barn, hennes syster och 80-åriga fader. Naturligtvis svåra bekymmer att få det hela att gå ihop. Mannen söp och lämnade litet eller intet till hemmet. Fadern var ju gammal och orkade icke arbeta. Hennes syster med en minimal lön som "pasklisterska" vid en fabrik. Barnen för små, den yngsta 15 månader, att göra någon nytta. Så kom kriget och med detta ytterligt ökade bekymmer. De första åren gick det någotsånär, men det sista gick det alltmera utför. Mannen ville fortfarande icke lämna något hemma. — "Spritens var ju så dyr, att nästan hela förtjänsten gick åt till en liter." — Allt vad tagas kunde gick till "farbror". Skulderna växte familjen över öronen. Till slut hade hon intet att pantsätta och ingen kredit beviljades. För att få det att gå ihop tog hon nu anställning som städerska hos en gammal fru på Kungsholmen. På lediga stunder gjorde hon sömnadsarbete mot liten betalning. Det ville ändock icke gå ihop. Då fattade hon det förtvivlade beslutet, att skaffa sig pengar på oärligt sätt. Hon gick upp på vinden till det hus där hon städade och kröp där över till vindskontoret, som innehades av hennes matmoder. Tog litet kläder — kanske till ett värde av 150 kr. — och pantsatte dem för en minimal summa.

En dag tycktes mannen ha gripits av samvetsqual och lämnade hem en mindre summa. I stället för att använda dessa penningar till det allra nödvändigaste löste hon ut större delen av det "stulna". Därpå gick hon upp till sin arbetsgivare och lämnade igen detta samt talade om hela historien. Framhöll sin stora nöd och svåra belägenhet. Hon talade också om att resten av det stulna var pantsatt för tretton kr. och bad om förlåtelse samt lovade att lösa ut det, så fort hon fick medel därtill.

Men hennes matmoder tog intet intryck av detta. Hon gick direkt till kriminalpolisen och anmälde stölden samt namngav kvinnan. Dagen efter häktades hon och sedan ställdes hon inför rätta.

Berättelsen hade väl tagit en timmes tid i anspråk och rätten skulle nu döma i saken. De närvarande verkade rörda och domaren — en av de strängaste — såg ovanligt mild ut. Åklagaren överlämnade målet och yrkade, sin plikt likmätigt, ansvar för första resan stöld. Därefter tog försvarsadvokaten till orda. Han framhöll i ett längre glänsande försvarstal kvinnans svåra belägenhet och hennes goda avsikt att återlämna det stulna, vilket ju också bevisats då hon löste ut en del, som hon återlämnade. Dessutom framhöll han att hon visade en uppenbar ånger över det skedd. Hon hade också lovat att ställa sig övervakarens råd till efterrettelse och mannen hade lovat att bättre än hittills sköta sig.

Efter en stunds överläggning dömdes kvinnan till 3 månaders straffarbete, med tillämpning av lagen om villkorlig straffdom. Därute i förmaket väntade kvinnans man i ångest över hur det skulle gå. När försvarsadvokaten kom ut rusade han genast på honom och frågade hur det gått. Då advokaten svarade att det hela gått bra och att han kunde gå och möta henne efter ett par timmar var mannen nästan färdig att brista i gråt. Den man, som sedan gick nedför trappan för att möta sin misskända hustru, var på samma gång lycklig och ångerfull och hade säkert fattat ett fast beslut att bli en bättre människa.

Undertecknad skulle dock bara gärna vilja veta vad den lumpna angiverskan tänkte. Är det en människa, som kan göra sak och affär av ett sådant skriande elände?

Bert.

Ormens ord till Adam.

"Min son — jag förstår ej hur jag kunde glömma det — men det är ett ord, som du framför alla andra flitigt bör använda om kvinnan: du skall säga att hon är hysterisk! Öva dig flitigt på det, så att du får det rätta hänfulla uttrycket i det. — Glöm icke, att när du själv ger vreden och het-sigheten fritt lopp, då är du "upphetsad", men vid minsta tecken till något liknande hos kvinnan, kallar du henne hysterisk! Du anar icke, min son, verkningarna av detta ord! — De dumma bland kvinnorna (ack, måtte det alltid vara gott om dem!) skoia rodande ta emot, och till de andra, som tala om för dig din egen brist på självbehärskning, skall du blott säga, att en "riktig man" har lov att bliva het om huvudet. — Hysterisk! Kvinnan är hysterisk! Glöm det nu icke, min son!"

(Övers. ur Tidens Kvinder.)

Litteratur.

H. Fielding-Hall: Ett folks själ. Svenska andelsförlaget.

Att se tingens skönhet är att se deras sanna gestalt, är mottot för ovanstående bok och genom att läsa den, lär man sig förstå, hur mycken skönhet, som finns överallt omkring oss, om vi blott öppna våra ögon för den. Vi få den mest tilltalande skildring av ett österländskt folk, det birmanska, och vår syn vidgas genom att vi förstå hur nationer, som vi mycket litet känna till och i alla händelser gärna vilja se ner på, stå betydligt över oss, framförallt i sedligt och moraliskt hänseende. Författaren har vistats så länge i Birma, att hans uppgifter äro fullt trovärdiga och utom en intressant skildring av buddhismen och dess inflytande på folket, lär man sig skilja på teori och praktik, när det gäller religionen och var och ens tro. Mycket belysande för olika folks uppfattning av brott och straff är en skildring av, hur en gosse stal några sedlar från sin husbonde och ansåg att hans fel var utplånat genom fängelsestraffet, varemot européén, hans husbonde, ansåg straffet mer förnedrande än stölden.

Även kärleksproblemet är i Birma olika med det, vi äro vana vid, över allt det, som sägs om kärlek — och den är i Birma en vida allvarligare sak än i Europa — andas en friskhet och skärhet, som höjer och förskönar i stället för att sänka och förfula. Och vi ha ännu inte kommit ifrån den ståndpunkten, att när en flicka gifter sig hon måste bryta med sina gamla vanor och börja ett nytt liv i en ny och okänd värld, beroende av sin man och ställd under hans målsmansskap; hon mister sitt eget namn och blir endast känd som sin mans hustru; hennes själ blir så att säga uppsugen av hans. I Birma är det ej alls så. Den gifta kvinnan äger fortfarande sig själv; hon är mannens jämställda kamrat för livet.

En härlig egenskap, som birmanerna ha, är deras djupa och vidsynta fördragsamhet mot sina medmänniskor; de anse det ej nödvändigt att ogilla andras handlingar, därför att de äro olika deras egna. Denna tolerans är i ögonen fallande även i det dagliga livets små händelser. Det är mycket betecknande, att även i enskilda samtal man ytterst sällan tillåter sig någon kritik av andras handlingar och någon önskan att på ett eller annat sätt omvända varandra, förekommer helt enkelt ej. "Det är hans sätt", säger man och skratrar, när det är tal om någon egendomlighet hos en person, "det är hans sätt. Vad ha vi med det att göra?"

Av alla älskvärda egenskaper, som birmanerna äga, och det är ganska många, finns det likväl ingen, som går upp mot dessa två: deras glättighet och deras fördragsamhet. Vilken stor sida detta är hos ett folk, kunna vi ej förstå, ty vi ha intet därav. Och deras godhet mot djuren — när vi läsa därom känna vi, hur oändligt överlägsna de äro oss. Och vad som gör birmanens liv lyckligare än vårt är, att hos dem ingen dödsfruktan finnes; beskrivningen på hur de ta avsked av livet är mycket lärorik. Men vad som gör deras uppfattning så olika vår, är nog deras tro på upprepade existenser här på jorden. Allt som allt är "Ett folks själ" en av de böcker, som ger mer behållning och är mera värd att läsa än flertalet av dem, som bokmarknaden har att bjuda på.

A. R.—n.

Ett barndomsminne.

Ute viner snöstormen kring knutarna, men inne i Konrad Jonssons lilla trevliga lägenhet är det varmt och skönt. Allt sedan han blev gift, har Konrad älskat att åtminstone en gång om året samla omkring sig några av sina barndoms- och ungarbekanta till en enkel middag. Så även i dag.

Middagen är slut, och sällskapet har samlats omkring kakelugnen, i vilken en munter brasa flamar. Skymningen har inträtt, men någon lampa är ej tänd ännu, varför rummets enda belysning utgöres av det fladdrande skenet från elden, vilken kastar ett fantastiskt ljus över det framför densamma sittande sällskapet. Men till rummets hörn och vrår står det ej. Ur dessa stiga skuggorna fram.

Som så ofta eljest, när gamla barndoms-vänner träffas, har samtalet kommit att röra sig om gamla minnen. Alla ha de något att bidra med, mest dock historier om galna pojkestreck och övermodiga ungdomsdåd, åt vilka det nu skrattas åtskilligt, alla utom Oskar Lind, den alltid lika fåordige plåtslagaren. Men historiernas ström sinar och samtalet hotar att stanna av. Den lilla pigga värdinnans blick far sökande genom rummet. Plötsligt träffar den Oskar, där han sitter litet avsidat från de andra med sin oskiljaktiga pipa i munnen.

— Än Lind då, skall inte han berätta något?

— Varför skulle jag göra det? svarar Oskar vänligt. Jag har för övrigt ingenting särskilt att berätta om.

— Varför? Om inte för annat så för att jag ber om det, säger värdinnan, icke alldeles utan ett försök till koketteri.

— Ja, det skulle ju kunna vara en giltig anledning, parerar Oskar leende, men vad skall jag berätta.

— Om sitt vackraste barndomsminne t. ex. (Historier om galenskaper ha vi fått nog av för i dag nu, tycker jag.)

— Något minne, som jag skulle kunna kalla mitt allra vackraste, har jag ej, men väl många vackra sådana.

— Tag ett av dem då.

Oskar tar den nu utrökta pipan ur munnen, knackar ut askan ur den, och sätter sig bättre tillrätta i stolen.

— Ett bland mina vackraste minnen har jag från den tid, då jag endast var en sju års gammal parvel. Min far, som arbetade vid hamnen i G. hade på eftersommaren insjuknat i nervfeber och blev liggande i flera månader. Som familjen var stor (fyra barn, av vilka jag var äldst) och förtjänsten på det arbete far hade liten, funnos inga besparingar att taga till nu, då inkomsterna fullständigt tröto. Den bittraste nöd inställde sig därför även rätt snart för familjen, och när några veckor gått, voro alla resurser slut.

En mulen kväll i september delade mor den sista brödkakan mellan oss barn. Något annat ätbart fanns ej i huset, och mor föredrog att själv vara utan mat, hellre än att dela kakan i fem delar. Hon hade dragit sig in i rummet med den lilla minsta, under det vi tre äldre sutto i köket och knaprade på våra brödstycken — vad hårt bröd kan smaka

gott, när man är hungrig — och läto fantasien spela.

— Vad skola vi leva av härnæfter, hade mor sagt, få vi ingen hjälp från något håll, få vi svälta ihjäl.

Svälta ihjäl! De orden ljödo ännu i våra öron, och vi försökte sätta oss in i, hur det skulle kännas — då — — —

Det knackar på dörren. Den går upp, och in träder en kamrat till min far, klädd i grova stövlar och kläder. Hela gestalten är svart av koldamm, men han ler och frågar efter mor.

— Nu få ni inte bli rädda, fast vi komma tre man högt, säger han, och in träda två män till, lika svarta och sotiga som den förste. De presentera sig som representanter för ett lag hamnarbetare, vilket nyss slutat lossnina av en större kollast. De ha sammanskjutit en liten summa pengar att överlämnas till oss, ty de förstå, att vi ha det smått med smulorna nu, säga de. Den ene av dem stiger tyst fram till bordet, drar upp en stor portmonnä ur fickan och räknar upp tre tiar och en del silverslantar, samt ett solkigt papper, listan på vilken givarna tecknat sina bidrag.

Mor har kommit ut ur rummet och åser under tystnad mannens förehavande. Vad hon tänker nu, är nog svårt att säga, men ögonen ha blivit betänkligt fuktiga, och läpparna skälva. Hon griper tag om bordskanten, som sökte hon ett stöd. Det ser ut, som om hon ej riktigt skulle kunna fatta detta. Mannen, som nu slutat sitt förehavande, ser upp och säger:

— Joo, det stämmer. Var så god, fru Lind, det är lite men välment, hoppas det skall bli mera längre fram.

— Litet, säger mor, det är ju en hel förnögenhet, hur skall jag kunna tacka!

De tre männen vinka avvärjande med händerna, och med ett:

— Hälsa gubben från kamraterna! skynda de i väg. (Det skall ju ej vara värdigt män att visa sig rörda.)

Men det har blivit ljust i det nyss så mörka rummet. Tre par stora barnaögon sända männen en hälsning och ett tack, för vilket inga ord finnas. Nu behöver man inte svälta ihjäl, det förstå vi, och vi skulle gärna ha velat omfamna männen, trots deras sotiga kläder, men vi komma oss icke för med det. Alla våra tankar äro inriktade på detta enda — nu få vi mat.

Det är nu många år sedan detta hände, men, om jag än bleve hundra år gammal, skulle jag aldrig kunna glömma denna scen. Det var min första bekantskap med solidariteten kamrater emellan. Jag har sett många liknande scener sedan dess, men ingen, som så etsat sig

Marta-föreningar.

Med anledning av artikeln om Marta-föreningar i senaste Morgonbris vill jag på erfarenhetens grund säga: kanske i Sverge kan idén förverkligas, men här i Finland skulle det vara omöjligt, isynnerhet nu efter inbördeskriget.

Marta-föreningarnas stora flertal medlemmar förstår inte socialismens innebörd. Då de hör det ordet, dra de strax öronen åt sig och tro, att det är någon som vill vara med och dela utav deras ägodelar. Skulle man endast kunna sätta ett annat namn på samma sak, skulle de nog resonera om det berättigade i t. ex. om jag frågar: "Äger inte människan samma lika rätt i samhället?" Jo då, det medges gärna. Om jag då förklarar, att det är just demokrati och ordet social detsamma som samhälle, det förstå de även, men strax som jag sammanställer dessa tvenne ord till socialdemokrat eller isynnerhet socialist, då är det slut med förståelsen och i fantasien upprullas för deras inre syn en hel massa löst folk, som inte vill arbeta utan endast leva på nästan.

På denna ståndpunkt till socialismen stå överhuvudtaget medlemmarna i Marta-föreningarna här i Finland; att det finnes undantag är ju klart, ty i vanligaste fall utgöres föreningarnas styrelser av bildade kvinnor från borgerliga kretsar, men att dessa inte tagit som sin uppgift att sprida socialismens läror förstår ju var och en. Därför anser jag det bäst att Marta-föreningarna arbeta ensamma med sina fosterländska strävanden som mål, och vi arbetets kvinnor fortsätta mot vårt mål: lyckligare förhållanden i samhället och bröd åt våra barn.

Anna Bergendahl.

in i mitt minne. Var det männe därför, att bakgrunden till den för mig och mina syskon tedde sig så mörk?

Ja! Jag tror det.

Oskar har slutat sin berättelse. Värdinnan lägger några nya vedträd på elden, som hotar att slockna, och yttrar sedan sakta:

— Jag tycker, att Linds berättelse var den bästa av allesammans.

— Och därtill den vackraste, infaller värdinnan, varför det bör få bli den sista för i dag.

Sällskapets övriga medlemmar ge honom tyst sitt bifall. Ingen tycks ha lust att prata vidare. De sitta alla tyst betraktande den änyo uppflammande eldens lek med skuggorna i rummets vinklar och vrår.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33

n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Fagervik.

Från Fagerviks S. D. K. K:s årsmöte den 16 febr. 1919: Styrelse- och revisionsberättelserna föredrogos. Klubbens inkomster och utgifter balanserade å kr. 219:58 å 183:44. Till styrelse valdes kamraterna Hildur Lundkvist, ordf., Siri Norkvist, v. ordf., Hanna Haglund, kassör, Alice Flemström, sekr. och kommissionär, Elin Edström, v. sekr. Revisorer blevo: Kristina Vretman och Ida Sundberg.

Mötet uppsatte 4 kandidater till kommunalfullmäktige: Hildur Sundkvist, Ida Anderson, Kristina Vretman och Maj ~~Edström~~ ström. Dessutom valdes ombud till olika företag. Mötet var väl besökt. 5 nya medlemmar intogos. Vivstavarvs stråkorkester medverkade. Ortens amatörer spelade under livligt bifall "Rusets fånge". Klubben bjöd på kaffe och gott hembakat kaffebröd samt smörgåsar. Medlemmarnas män voro inbjudna.

Mötet avslutades med avsjungandet av Internationalen och ett leve för kvinnörelsen.
Rode Söderlund.

Lesjöfors.

Lesjöfors kvinnoklubb var samlad till årsmöte den 9 mars.

Av årsberättelsen framgick, att klubben under året hållit tio ord. möten. Dessutom ett offentligt, med föredrag av fru Agda Östlund från Stockholm, över ämnet: "Nutidsuppgifter för arbetarkvinnan." Klubben har anordnat en gökotta på det vackert belägna Klipptorp. Även har klubben deltagit i första maj-demonstrationen med standar och 50 st. barnflaggor. För att stärka klubbens ekonomi har anordnats en paketauktion, vars behållning utgjorde kr. 181:10. Klubben har på sina möten diskuterat en mängd frågor, bland de viktigaste må nämnas: Kortspelsfrågan, tobaksmissbruket bland minderåriga, Brantings och Höglunds politiska hållning, Vad kan en mor uträtta för sina barns sedliga uppfostran?, Vilka tidningar böra hållas i arbetarehemmen?, Arbetarekvinnan och militarismen. En protest mot Finlandsaktivismen har tillställts Social-Demokraten. Även har klubben ingått med en vädjan till affärerna på platsen att ej sälja tobaksvaror åt minderåriga.

Klubben har sett sig nödsakad öka månadsavgiften från 10 till 15 öre.

Två motioner ha insänts till konferensen i Skattkärr. 5 kr. ha sänts till Kata Dalströms 60-årsdag. Klubben har även medverkat vid en paketauktion, som arbetarekommunen anordnade för att stärka sin kassa. Klubben har vid årets slut 27 godkända medlemmar. 300 ex. av Morgonbris ha sålts. Av revisionsberättelsen framgick, att klubbens utgifter för året utgjort kr. 151:41, inkomsterna voro kr. 290:44. Kontant i kassan till 1919 kr. 152:74.

Det gångna året har varit ett mödosamt år i många avseenden, men nu då vi skynta en ljusning vilja vi till kvinnorna rikta en vädjan, att nu mera än hittills bevaka våra intressen och fostra oss till goda medborgare i samhället.

Den avgående styrelsen tillerkändes full och tacksam ansvarsfrihet för det gångna året.
Styrelsen.

Nyköping och Oxelösund.

Nyköpings och Oxelösunds kvinnoklubbar avhöll söndagen den 6 april gemensamt möte i Nyköpings Folkets hus.

Flera frågor behandlades och bland annat diskuterades frågan om bostadsbristens avhjälpande. Klubbarna beslöt enhälligt att uttala sig för bostadsransonering, som ju är det enda effektiva medlet mot bostadsbristen.

Mötet var besökt av ett 50-tal kamrater och den bästa stämning var hela tiden rådande.
S. G.

Spånga.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb höll den 3 april årsmöte. Klubben är nu 3 år och har under dessa år gått framåt både i medlemsantal och i arbetet för övrigt. Medlemmarna ha visat stort intresse och upppoffring, då det gällt att arbeta. Under det nu gångna året ha hållits 12 ord. och 4 extra möten samt 1 valmöte och 3 fester. På ett par av dessa möten har diskussion varit anordnad i livsmedelsfrågor och allmänheten inbjuden. På ett har enklare sjukvård demonstrerats av en sjuksyster, på ett par andra våra födoämns näringsvärde samt trädgårdsskötsel. Dessutom har diskuterats en hel del frågor berörande vårt arbete i övrigt. En "hjälpkassa" har bildats, till vilken skall avsättas en tredjedel av inkomsterna vid alla fester. En konserveringskurs hölls förra hösten under sakkunnig ledning av vår medlem fru Vickman, vilken kurs avslöts med en utställning av vad som konserverats.

Inkomster och utgifter ha balanserat på en summa av kr. 558:16. Av Morgonbris har sålts 940 ex. samt 225 broschyrer. Medlemsantalet är nu 56. Vid valet ha kvinnorna här visat stort intresse, vilket ju även tidningarna omtalat. Vi ha nämligen varit i majoritet. Vi fingo nu in 3 av våra medlemmar i fullmäktige mot 2 förra gången.

Till styrelse omvaldes ordf. Gerda Bergstrand, sekr., Alma Herlin och kassör Amanda Larsson samt nyvaldes fruarna Åberg och Alsen. Till kommissionär valdes Anna Bernmark.

Vi ha den fasta förhoppningen att under det kommande arbetsåret än mer få utvidga vår verksamhet. Det fordras ännu mycken upplysning bland kvinnorna för att nu kunna följa med i den politiska utvecklingen.

A. H—n.

Till agitationen bland kvinnorna har Spånga arbetarekommun anslagit viss del av sin andel från insamlingen till valfonden och ha vi mottagit ett belopp av 55 kr., som härmed tacksamt kvitteras.

Soc.-dem. Kvinnornas
Centralstyrelse.

KOOPERATIVA försäkringsanstalter

Liv- försäkra er i
FOLKET
Försäkringsbestånd: 43,250,000 kr.
Brand- försäkra fastigheter och lösöre i
SAMARBETE
Försäkringsbestånd: 160,381,800 kr.

Vänd Er till ombudet i orten eller vederbörande anstalt, Stockholm.

24 Västerlånggatan 24

KAPPOR - DRÄKTER - KJOLAR
PÄLSVAROR - PARAPLYER

Största urval i

Sporres Kapp- och Pälsvaruaffär
24 Västerlånggatan 24

Soc.-dem. kvinnornas centralstyrelse.

Ordf.: Fru Anna Sterky, Barnhusg. 16,
1 tr. A. T. 72 90.

Korresp. sekr.: Fru Agda Östlund, Upp-
landsgatan 61, 4 tr. A. T. Vasa 20 86.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 2:a måndagen
i månaden kl. 8 e. m. å Bryggeriarb.-förb.
exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp.
fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm.
tel. 286 58.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)
avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i
varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb
(soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde
1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i
lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, III,
Stockholm.

Styrelsen.

**Föreningen för Hembiträden i
Stockholm** avhåller möte 1:sta och 3:dj
torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom
juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb av-
håller ordinarie möte 2:dra måndagen i måna-
den kl. 8 e. m. å Folkets Hus' C-sal.

Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller or-
dinarie möten 1:sta måndagen i varje månad
kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb av-
håller ordinarie möte första torsdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Morgonbris redaktions adress
är Birger-Jarlgatan 116, 3 tr.

ALLMÄNNA SPARBANKEN
Högsta gällande ränta.

Aktiebolaget Nya Banken.
Emottager insättningar till högsta gällande ränta.

SUNDSVALLSLOTTERIET

till förmån för Sundsvalls Skollovskolonier.

Lotten kostar 2: 50.

Huvudvinster:

30 tnd jord med 1 häst och 2 kor	15,000	kr.
30 tnd jord med 1 häst och 2 kor	14,900	>
Villaegendom i Sundsvalls skärgård	12,000	>
Eget hem (18 tnd jord med åbyggnader) ...	11,000	>
Kreatursbesättning	10,000	>
Möbler till 2 rum	5,000	>
Ett par vagnshästar	5,000	>
Diadem, juveler o. platina	2,500	>

Lotter à 2: 50 säljas hos de vanliga kommissionärerna samt kunna rekvireras direkt hos Lotteribestyrelsen på nedanstående beställningssedel.

Lotteriets adress: Riddaregatan 12, Stockholm 5.

BESTÄLLNINGSSEDEL

att urklippas och insändas.

Härmed rekvireras st. lott till Sundsvallslotteriet, Riddaregatan 12, Stockholm 5, varvid kostnaden för porton och dragningslista även torde uttagas.

..... den 1919.

Namn (tydligt)

Postadress (tydlig)

För Vinstlotterna

till

SUNDSVALLSLOTTERIET

betala undertecknade kontant 80 procent av vinsternas värde enligt nedanstående vinstplan. Undantag utgör vinsten "Villaegendom i Sundsvalls skärgård", vilken icke inköpes.

Vinstplan:

Vinst N:o 1	12,000	kronor	kontant
" " 2	11,920	"	"
" " 4	8,800	"	"
" " 5	8,000	"	"
" " 6	4,000	"	"
" " 7	4,000	"	"
" " 8	2,000	"	"

Dessutom nära 10,000 vinster = 51,680 kr. kontant.

Vinstlotterna inköpas så snart dragningslistan utkommit.

A.-B. LEVERATOR

Styckjunkaregatan 5, STOCKHOLM.

Lotteriet

för

Spanska Sjukans offer

anordnat av

Föreningen Kvinnorna och Landet.

Lotten kostar 2: 10 Dragningen förestående!

Huvudvinsternas värden:

Kr.	20,000	15,250	10,000	10,000	Kr.
	5,000	5,000	3,000	3,000	

Lotter à 2: 10 säljas hos de vanliga kommissionärerna samt kunna rekvireras direkt hos Lotteribestyrelsen på nedanstående beställningssedel.

Lotteriets adress: Riddaregatan 12, Stockholm 5.

Beställningssedel

(urklippes och insändes).

Härmed rekvireras st. lottsed. till Lotteriet för Spanska Sjukans offer, Riddaregatan 12, Stockholm, varvid kostnaden för porton och dragningslista även torde uttagas.

..... den 1919.

Namn (tydligt)

Postadress (tydlig)

För Vinstlotterna

till

Lotteriet för Spanska Sjukans offer

betalar

A.-B. LEVERATOR,

Styckjunkaregatan 5, Stockholm

80 proc. av vinsternas värde.

För huvudvinsterna betalas:

Vinst n:r 1	16,000	kr.	kontant
" " 2	12,200	"	"
" " 3	8,000	"	"
" " 4	8,000	"	"
" " 5	4,000	"	"
" " 6	4,000	"	"
" " 7	2,400	"	"
" " 8	2,400	"	"

Vinstlotterna inlöses så snart dragningslistan utkommit.